

György Kovács

despre
el însuși

Interviu de Alecu Popovici

Seamănă cu cineva? Cu Rex Harrison? Nu! E figura actorului așa cum ni-l închipuim de totdeauna. Solemn, demn, cu un aer de magistrat, aparent distant, cu o lumină ciudată în privire, actorul urecat pe coturnii antici, jucând în piața gotică, pe scena elisabethană, pe estrada commediei dell'arte, făcând publicul să ridă și să plângă totodată. Kovacs György impune respect pentru că are ținuta actorului care oficiază pe scenă și apoi, lăsându-și costumul la garderobă, continuă un anume rol în viață, rolul celui care a înțeles să ducă destinul slujitorului scenei...

— Dv., vechi june-prim, cum vă simțiți acum, când împliniți 40 de ani de teatru?...

— Și 25 de profesorat la Institutul de Teatru.

— Da. Exact. Știu că sînteți clujean, că ați fost un „navetist” teatral pe ruta București — Cluj — Tg. Mureș, că ați jucat de mai multe ori piese românești pe scenele din Budapesta, că...

— Vă rog. Fără amintiri. Nu am amintiri pentru că nu vreau să am! Cînd ai amintiri înseamnă că ai încheiat ceva, un ca-

pitol... Părerea mea este că a te întoarce spre amintiri, e ca și cum te-ai îndrepta spre sfîrșit. Și nu vreau!

— Și totuși...

— Teatrul m-a ales pe mine și nu invers. Am avut poate ceea ce era necesar: norocul. L-am întîlnit la începuturi pe doctorul Kadar Imre (mort recent), animator de teatru, bun prieten cu Goga și cu Emil Isac, traducătorul „Mioriței” în limba maghiară. În teatrul lui jucam operetă, dramă, comedie, vodevil, de toate... În opt-

...aș fi dorit să fiu comediant... (Interpretându-l pe Bucșan din „Ultima oră“)

nouă ani am jucat 200 de roluri. Important e că am supraviețuit... am supraviețuit războiului, surghiunului.

Și, în fluviul anilor, am învățat că indiferent în ce limbă jucăm teatru, scopul nostru, al actorilor, e același: teatrul pentru oameni, pentru spectatorii cei mulți.

— Activitatea dv. e legată și de cea a teatrului din Tg. Mureș...

— Adevărat. După doi ani de la înființarea acestui teatru, în 1948, am venit în turneu la București cu *Azul de noapte* și *Mandagora*. Spectacolele noastre au fost o „explozie” și mărturie stau relatările Luciei Sturdza Bulandra, ale lui George Vraca, Ion Aurel Maiean, Ion Manolescu, Jules Cazaban. Toți ne-au rămas prieteni, până ce-au trecut „dincolo” în lumea tăcerii.

A fost un examen greu pentru noi: se confirmau, de fapt, — odată cu noi — și celelalte teatre din țară.

— Ce înțelegeți dv. prin Actor?

— Am simțit totdeauna o mare răspundere pentru cuvântul care-mi este trecut în acte la rubrica „ocupatia”. Și aș vrea ca întreaga breaslă să aibă aceeași credință. Să nu mai pomenim de cazuri de lășă comoditate. Nu este admisibil ca la 22 de ani, cind termini Institutul, să fii un... pensionar (ca interes și pasiune), dar care-și arogă dreptul de a cere totul de la viață. Am citit într-un articol al unei talentate poete că „dreptul de a nu lupta se câștigă prin luptă”. Potrivit îndemnului pentru tinerii noștri, pe care îi ador de 25 de ani de cind sint profesor.

— Roluri... roluri?...

— Iar amintiri? Nu! Fuga mea de amintiri nu e un manierism, ci o autoapărare... Actorii care se ascund în amintiri pun o barieră între ei și prezent. Un rol? Fiecare rol înseamnă pentru mine dăruire, emoție...

Până cind ajung pe scenă, la repetiții. Pentru că, apoi, cum spune poetul: „sărutul împlinit nu mă mai mulțumește în totul”... Mai ales că acest cuvânt „suspect” eare e succes e unul din cele mai înșelătoare. Eu cred mai mult în scopul final al actului teatral decît în succes. Scop final? Influența pe care o transmiți cu ajutorul acestei „arte a iluziei”. Nu sint nici primul nici ultimul care spune că teatrul e cea mai efemeră dintre arte, că spectacolul, iremediabil, are — mai puțin decît o efemeridă — o viață de două ore jumătate. Trăiește însă nu succesul, ci emoția, adică măsura în care am influențat gîndirea spectatorilor. Acesta e scopul nostru cel mai important. Aceasta durează!

Grea meserie!

— Ce fel de actor sînteți?

— N-am mai fost întrebat pînă astăzi! S-a spus că sint un actor manierist. Părearea mea? Ca actor, faci un lucru ieftin, dacă înșeli publicul, ascunzîndu-te în diverse ipostaze. Munca actorului n-ar avea însă nici un sens dacă el nu ar avea ceva de comunicat în plus pe lîngă autor: personalitatea lui. M-a surprins și un alt articol, semnat de un cunoscut scriitor, care afirma că personalitatea în teatru e un lucru fără importanță. Or, se știe că teatrul în lumea înțreagă își caută personalitățile.

Ca tînăr aș fi dorit să fiu comediant. Din păcate, am jucat juni-primi, apoi eroi. Ar fi o mare bucurie, ca la această vîrstă să joc multă comedie. Pînă realizez un rol, trăiesc un coșmar. Apoi, în spectacol, lupta se sfîrșește. E o reacție de autoapărare. Nici bucuriile, nici tristețile actorului nu-i privesc pe spectatori.

— Cum vedeți rolul teatrelor de limbă maghiară în contextul teatrului din țara noastră?

— Ca pe o realizare firească într-o orînduire socialistă, ca o parte integrată organic în mişcarea generală a teatrelor. Succesele, greutăţile, încercările, sînt ale noastre, ale tuturor. În Bucureşti am jucat în limba maghiară fără traducător şi căşti, am jucat roluri cunoscute şi m-am făcut înţeles. Indiferent de limbă, între scenă şi sală trebuie să se nască un contact electric.

Sînt o mare emoţie cînd, în filme, odată cu costumul, „împrumut” şi o voce — pentru dublaj —, emoţie dublată de recunoştinţă faţă de respectivul coleg. Am jucat şi cu vocea mea, în cîteva filme, în care personajele aveau „accent”. În oraşele de provincie, unde joc şi am jucat, nu m-am simţit niciodată izolat. Am întîlnit în oraş mici actori cu o mare cultură şi invers... Un handicap poate fi însă faptul că acolo unde există cîte un singur teatru, actorii nu au cu cine să se confrunte, cîteodată sînt mai puţin lăudaţi sau chiar jigniţi de către unele persoane din administraţia locală. Păcat! Valorile se discern mai greu. Cred mult în rolul unui adevărat conducător — mai ales în sens spiritual — de teatru, nu al unui „animator”. „Animaţie” înseamnă acţiunea de a repune în mişcare un lucru terminat... Cred în conducătorul de teatru şi nu în „animatorul” care face experienţe pe banii instituţiei.

Avem colective de limbă maghiară bune, serioase. Eu mă sînt ataşat de teatrele în care am trăit două perioade ale vieţii mele : Cluj şi Tg. Mureş. La Tg. Mureş poate sînt mai mulţi actori buni, produs al preocupării mai intensive a teatrului, iar la Cluj există o bună tradiţie a unui teatru care a împlinit 180 de ani, dar unde încă multe talente tinere se pierd, nefiind judicios utilizate.

— *Şi ca profesor la Institutul din Tg. Mureş?*

— O promoţie e rezultatul a patru ani de studii. Am călăuzit şase promoţii cu toate slăbiciunile şi defectele mele. Dacă din fiecare promoţie, cîte doi tineri sau două tinere au devenit *altfel* de actori decît ceilalţi, m-aş putea numi „tată-erou”. Dacă munca noastră de la Institut s-ar continua în teatre, de către regizori, sînt convins că s-ar obţine rezultate mult mai bune.

— *Vă place filmul?*

— Evident, deoarece joc în filme! Din păcate, mulţi actori dintre noi sînt nevoiţi să aibă o atitudine maleabilă (să nu-i spun altfel!), pentru a obţine cîte un rolşor. La prima chemare a „sirenei cinematografice”, fără a ne cunoaşte rolul, partenerii, regizorul, alergăm, alergăm. E păcat să socotim uneori acestea ca un „bacşiş” actoricesc, pentru a ne face mai roză scurta noastră viaţă. De fapt sîntem şi noi oameni, nu ne hrănim cu nori, avem demnitatea şi slăbiciunile noastre!

— *Pesimist, după 45 de ani de teatru?*

— Nu. E o încercare de a fi înţelept, după o vastă experienţă acumulată. Sînt pentru

Tartuffe... Un rol jucat ca la... carte!

Starbuck, „Omul care aduce ploaie”.

...teatrul nu începe și nu se termină odată cu noi!

adevăr, nu pentru declarații optimiste fără acoperire. Există multe lucruri minunate în viața teatrului românesc și, de aceea, nu e bine să le socotim „minciuni ocazionale”. Încerc să-i educ pe studenții mei în acest sens.

— Modern? Le-am oferit studenților mei posibilitatea de a face încercări de teatru modern.

Cred că stilul de joc în teatrul de azi trebuie să fie pentru omul de azi. Nu pot accepta însă orice confuzie scenică numai datorită faptului că un regizor are norocul să nu se fi născut în epoca în care, pentru mine și generația mea, noutatea lui era veche, și execut indicațiile ca actor, numai în măsura în care sînt de acord cu el. Nu admit ca moda să-l coboare pe actor... Sînt pentru teatrul scriitorului, al poemei, al actorului și al sufletului. Mă opun, cînd am ocazia, „liraniei” regizorului — care ar vrea să trateze un actor, ființa sa intelectuală, ca pe o păpușă. În calitate de regizor ocazional (am montat multe piese), am avut totdeauna intenția să rămîn în umbră — dorind ca, în colaborare cu actorii, să obțin ceva neobișnuit din partea lor. Cred că este indicat ca actorii să pună în scenă. Orice actor cu o cultură bogată, cu o viziune clară, cu o mină forte — fără a fi un mic liran patru ore pe zi — iată calitățile ce se cer actorului-regizor. Și bineînțeles, talentul! Studenții mei și-au exprimat și ei dorința de a rosti „a fi sau a nu fi” agățați de un trapez, uitînd că ceea ce a făcut Brook se potrivea teatrului și trupei sale.

Trebuie să ne dăruim cu toată capacitatea, cu tot sufletul nostru, culturii noastre.

După 40 de ani de activitate aș vrea ca fiecare student al meu să nu uite că *teatrul nu începe și nu se termină odată cu noi!*

— Ați jucat în piese românești peste hotare?

— Da! La fiecare 10 ani am jucat într-o piesă românească la Budapesta. În 1948:

O scrisoare pierdută (Cațavencu), în 1958 — *Ultima oră*, în 1968 — *Moartea unui artist*. Și în nenumărate piese românești, acasă.

Cît e de greu, cît e de complex să joci Caragiale în altă limbă! Am simțit aceasta privind munca marelui regizor Gellért, care a montat spectacolul la Teatrul Național din Budapesta.

— Planuri de viitor?

— Cu 40 de ani de teatru am dreptul să nu mai am planuri... A avea planuri înseamnă a visa. Or, eu nu mai visez.

— Teatrul v-a adus bucurii?

— I-am trăit viața. Am avut și decepții... Știți că actorii mai sînt și uitați... Au fost eșecuri — pe care le mai simt și azi. Lacrimile pe care le vărsăm ne aparțin și sînt prețul cu care plătim satisfacțiile. Detest însă diletanții de orice fel.

— Ați fost socotit un „tip”?

— Pentru că așa le-a fost regizorilor mai comod. Să mă așeze într-o cutie. S-a spus după aceea că m-am manierizat. Dar cum e un pictor pe care-l recunoști după o schiță sau un compozitor, după cinci note?

M-am interesat mai ales rolurile pe care nu le-am jucat. Dacă sînt clasic sau modern ca stil? Nu mai știu ce e modern, m-am zăpăcit, nu pot să răspund. Nu vă supărați, la aceasta au contribuit și unii cronicari.

De pildă, chiar în „Teatrul” am citit acum vreo doi ani (în cadrul unei „mese rotunde” la Tg. Mureș) părerea unui amator diletant multilateral că „actoria e o meserie pe care trebuie să o uiți în fiecare zi și să o începi din nou”. Aștept și azi explicația!

S-a mai născut un termen, un adjectiv nou cu privire la spectacol: „*interesant*”. Or, noi vrem să auzim un categoric: *da* sau *nu*!

Se vorbește de teatrul-șoc! Pe cine să șocheze? Teatrul trebuie să poată sugera chiar printr-o liniște absolută sentimente clotoitoare, o stare de catarsis, un echilibru și, prin aceasta, un apel spre transformarea vieții. Pe cine pot „șperia” doi-trei actori într-un spectacol „de șoc”, cu zgomote de turboreactoare? Nici elevii din clasa I nu mai sînt bătuți cu varga de învățător pentru a fi făcuți atenți! Cred însă în teatrul politic, poetic, intelectual, în necesitatea *reteatralizării*!

Sînt un foarte bun spectator, cu tot sufletul meu! Și dacă nu vă mărturisesc chiar toate satisfacțiile mele din ultimele decenii, aceasta e pentru că știu că nici nu ați avea suficient spațiu!

— Cum îmbinați munca de creație cu activitatea obștească?

— Am fost solicitat, în primul rînd, să duc o muncă cît mai deplină, strict legată de meseria mea de actor.